

EGYENLŐSÉG.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, V. kerület, fürdő-utca 4. sz.,

a hvá minden küldemény intézendő.

TÁRSADALMI HETILAP.

SZERKESZTI

BOGDÁNYI MÓR.

Előfizetési feltételek:

Egész évre házhoz küldve. 8 frt

Félévre 4 >

Negyedévre 2 >

Egyes szám ára 16 kr.

A z E g y e n l ő s é g m e g j e l e n i k m i n d e n v a s á r n a p .

Z á r s z ó .

— »Egyenjogusítás nálunk és máshol« című cikksorozathoz. —

II.

Minden higgadtan gondolkozó előtt százszor bizonyított tény, hogy Magyarország ma még oly fejletlen népműveltsége mellett a sajtószabadság ama korlátlan mérvben, mint a hogy az nálunk ma fennáll, méreg és nem jótétemény. A békés haladás és állami szigorú rend érdekében örömet lemondanék e korlátlan sajtószabadságról, mely oly országokba való, mint Angolország, Németország, Franciaország stb., szóval oda, hol a népműveltség sokkal magasabb fokon áll, a közérkölciség régibb s mélyebb alapokon nyugszik, s a szabadelvű intézmények a nép s az értelmesb osztályoknál egyaránt sokkal régebben vertek már hatalmas gyökeret, semhogy a sajtószabadság korlátlanága az e gyökérből kinőtt terebélyes fát érezhetőleg megingathatná. Nálunk ellenben, a meddig szennylapok a la „Függetlenség“ büntetlenül mérgezik meg naponkint örült izgatásaikkal a népet, a míg az „aljas“ faj kultuszában szinte szomorú művészi tökéletességre jutott ugynevezett magyar élcslapok (mint a „Bolond Istók“ „Üstökös“ stb.) hétről hétre közölhetnek büntetlenül leglázítóbb rágalmat s izgatásokat képben s írásban egy a hazában bevett s „egyenjogusított“ vallásfelekezet ellen, míg minden kis városkában egy-egy hivatalból elcsapott, vagy más ingyenélő siheder, ki gyakran nem képes egy mondatot hiba nélkül leírni, „szerkeszthet“ rablásra s fosztogatásra izgató „antiszemita“ lapot a nélkül, hogy ezért haja szála görbülne (az esküdszéknél rendszeren kellő ótalom nem lévén az ilyen galádságok ellen) addig a mi korlátlan sajtószabadságunk, ez az én meggyőződése, átök s nem áldás hazánkban. S hogy ezen vélemény mindinkább utat tör magának a legfelsőbb irányadó kormánykörökben is, arról elég bizonyosságot tett már többek között Magyarország miniszterelnöke, midőn országgyűlési s más nyilvános beszédeiben mintegy sejtetni engedte, hogy a sajtószabadság némi korlátozása még sem lesz előbb-utóbb kikerülhető, „ha a dolog tovább tart így“. S ha már ez a lépés kissé odiosus (bár, ismétlem, okvetetlenül szükséges, Magyarország még nem lévén érett a sajtószabadságra), legalább mentül előbb léptessék életbe egyik correlativumát, a sajtóbirósági esküdszékek eltörlését, s a sajtóvétségek átadását a rendes törvényszékeknek, mely lépés már magában véve sok professzionális izgatónak s revolver-zsurnalistának csakhamar képes volna utját állni. Igen, ha értelmesen, függetlenül gondolkozó s legalább is nem terrorismus alatt álló városi polgárságunk volna nagyobb részt, de az ilyen még a fővárosban is az eltűnő kisebbséget képezi, mit eléggé bizo-

nyitott ama szégyenteljes tény, hogy Istóczyt, ki lapjába nemcsak a zsidókat, hanem az ország összes képviselőit, biráit, közhivatalnokait is a legvakmerőbb módon merte rágalmazni; csak azért, mert mindez a zsidók rágalmazásával együtt történt, itt, Magyarország fővárosában, a „művelt“ Budapest esküdszéke 10 szóval kettő ellen — fölmentette. Ha ez a fővárosban történik, képzelhetni, milyen lehet a vidéken a helyzet. — Lett volna akkor csak ama hirhedt izgató rendes törvényszék előtt, lehetetlennek tartom, hogy jó darabra nem került volna a hüvösre. Tessék nekem bármely ország fővárosának esküdszékeitől hasonló esetben fölmentő példát mutatni, s szépségesen bevallom, hogy túloztam, minthogy „az ilyesmi másutt is megtörténik.“

Okvetetlenül kellene továbbá mi előbb életbe léptetni a polgári házasság lehetőségét zsidók és keresztények között. E kérdésben egyik cikkemben már bővebben ismertettem álláspontomat, és ismétlem, hogy mint vallásomat féltő zsidó, ha egyedül ebből a szempontból akarnám fölfogni a dolgot, nem lehetnék e házasságnak valami nagy pártfogója, de előttem az lebegve, hogy a „haza minden előtt“, ebből a szempontból elkerülhetetlennek tartom ez intézmény mentül gyorsabb behozatalát nálunk. Sok bajt lehetett volna elkerülni s sok surlódást (talán sok — zsidó hitelhagyást is), ha, a mint egyedül észszerű s illő lett volna, már 1867-ben, midőn a zsidók egyenjogusításának törvényét szavazták meg, egyszersmind a polgári házasságot zsidók és keresztények közt is törvénybe ígtatták volna. Tizenöt év óta kísért minden évben e kérdés az országgyűlésen és még most is sikertelenül. Valóságos komédia! Azt mondják azonban, hogy most mégis csak „meglesz“ ebben az ülésszakban. Vederemo!

De a mi legégetőbben szükséges a praktikus antiszemitizmus (értem a zsidók kirablásának, fosztogatásának stb.) elfojtására, az ama törvény meghozatala, mely Poroszországban s a legtöbb más művelt nyugati államokban már rég fennáll, hogy t. i. bármely okból támadt népzavargások által okozott mindennemű kárt az illető község vagy város kénytelen a tulajdonosnak megtéríteni, hol a károsítás történt. Ez az egy üdvös törvény már magában véve képes volt a hátsó Pomeraniában három évvel ezelőtt kitörni kezdett antiszemita izü zavargásokat csirájukban elfojtani. Nem is hallatszott azóta egész Németországból még egy „zsidóellenes“ ablakbeverésnek a hire sem. Hja! azok a németek másképp értik a rend és közbiztonság fenntartását mint mi. Jól tudják, hogy „In Geldsachen hört die Gemüthlichkeit auf“, s bezzeg, ha Söjtör meg Zala-Lövő, meg Egerszeg, meg Csurgó, meg Gyékényes, meg Szigetvár és tutti quanti tudták volna,

hogyan van törvény, mely szerint minden, tehát antisemita zavargásnál is, az összes kárt az utolsó krajczárig a község kénytelen megfizetni a károsodott zsidónak saját pénzéből, tudom, hogy jobban örködtek volna a béke fenntartása fölött, mint így, hol nemcsak hogy meg sem akadályozták a rablásokat s fosztogatásokat, hanem a legtöbb helyütt tétlenül nézték, sőt itt-ott bünyös, bár rejtett, conniventia tanusítottak a rablókkal. Bánták is ők. Nem az ő pénzük; nem az ő erszényük érzi... csak a zsidóé... Nincs ország Európában, hol tehát az ilyen kártérítési törvényre nagyobb szükség lenne, mint épen nálunk.

A mi pedig azon fegyvereket illeti, melyekkel maga a hazai zsidóság a siker reményében küzdhet az antisemitizmus nyavalyája ellen, azok között első sorban kell emlitenem: a faji s vallási összetartozandóság érzetének irodalmi s egyesületi úton való hathatós emelését. E tekintetben szégyenletes állapotok vannak (igen csekély kivételekkel) Magyarország zsidó hitű lakosainál. Nem ismerem például országot, hol oly borzasztó tömegben élneek zsidó hitehagyottak, kik áttértek a keresztény vallásra, mint minálunk. Igaz, hogy nálunk késett legtovább egész közép Európában az egyenjogusítás, s igaz az is, hogy az a magyarországi egyenjogusítás (mint huszonnyolcz cikkemben eléggé gyakran volt alkalmam kimutatni) csak farce és gúny, azonban ez még mind nem magyarázza meg eléggé a renegátok kolosszális számát nálunk. Más, mélyebb s sokkal fájlalandóbb okok vannak itt, melyek között, hadd mondjam el mégegyszer s még százszor, a legveszélyesebb a faji és vallási együvé tartozás érzetének majdnem teljes hiánya, a zsidóság mint az ókorban szabad és függetlenül élt nemzet, de későbbben fényes és dicső történetének nem tudása, vagy nem eléggé tudása, legtöbbször teljes elfelejtése, bizonyos aggasztó módon elharapódzott apáthia és közönbőség vallásunk örök szép igazságai iránt, melyeket akárhány műveltebb hitsorsos is összetéveszt, itt

nálunk külső, lényegtelen szertartásokkal, továbbá a zsidó történet és vallás laza tanítása a középiskolában, a zsidó felekezetnek az állam részéről e tekintetben teljes ignorálása, (másutt a középiskolai zsidó vallástanárt is az állam fizeti, nálunk erről szó sincs!) ezek, a magyar zsidóság főbajai, s míg ezeken a maga erejéből nem segít, s pedig nem segít mentül előbb s mentül hathatósabbban, addig a nálunk bármely országnál is alkalmasabb talajt találó antisemita bujtogatás ellen állandóbb fegyverekkel nem fog sohasem védekezhetni, addig az irigy és gonosz ellenség mindig hasznot fog húzni gyengeségéből, féltékenységéből, s addig ez álamban, a többi bevett vallásfelekezetek előtt sem léphet föl azzal a tekintéllyel, mely vallása és faja multjával, az emberiség körül szerzett érdemeinél fogva kell, hogy megillesse. Lám, a legtöbb nyugot-európai országban, hol pedig hitsorsosaink száma általában és aránylag is jóval csekélyebb, ott vannak a zsidó országos egyesületek. Ott Franciaországban a „Consistoire Central“ és az „Alliance Israelite“ ott Angolországban a „Union of British Jews“ (brit zsidók szövete), ott Németországban a „Deutsch-Israelitische Gemeindebund“, ott még Bécsben is az „Israelitische Allianz“, csak mi magyar zsidók nem szövetkeztünk még országosan, mint olyanok vallásunk s hitrokonunk érdekében, hol azok, mint zsidók, szenvednek a hazában, holott azt hiszem, a legutóbbi évek ugyancsak kinyithatták a szemünket, hogy épen minálunk van erre legégetőbb szükség, mert mint Petőfi mondja, „itt minálunk nem is hajnallik még, holott máshol már a nap úgy ragyog“.

Pedig ott van a többi hazai sokkal hatalmasabb vallásfelekezet példája. Ott van a nagy segélyforrással dolgozó katolikus „Szt. István társulat“, ott a „Szt. László társulat“, ott az evangélikusok, a reformátusok Conventjei, most pláne egy új „Luther-társulat“ létesítésén fáradoznak lutheránus földieink, ily országos magyar zsidó szövetkezet létesítése tehát el-

TÁRGY.

A zsidók a nemzetgazdaságban.

— Blanqui francia eredetije után —

(Vége.)

Ez állapotok egész a Jómény-fok s Amerika fölfedezéseig tartottak. — E korszaktól kezdve bocsátkoznak az európai nemzetek fontosabb kereskedelmi vállalatokba, mint a minők voltak a zsidók házaló kalmárkodásai, vagy rövidlejáratú hitel üzletei. De csaknem öt századon át, e nemzet történelmén belül kell keresni a kereskedelem emelkedését, azon többé kevésbé merész kísérleteket, melyekkel azt politikai hatalom rangjára emelték. A zsidók kereskedőkön kívül vámszedők és adókezelők is voltak, de e foglalkozásoktól mielőbb vissza kellett vonulniok. Később látjuk őket megtelepülni Viennében és Daupineben, nagy összeköttetésbe lépni Marseille-lel a levantei kereskedelem okából; ez összeköttetések folytán nem egy diplomáciai megbízást nyertek, melyet ügyesen végeztek. A Saint-Galli barát idéz egy bizonyos zsidó kereskedőt, ki Nagy Károly császár kegyencze lön, ki túl a tengerekre is eljárt összevásárolni a legbecsesebb tárgyakat. Az apátok, a püspökök csakhamar adófizetőikké lönnek, nem egyszer a szentelt edényeket zálogosíták el az eretnekeknek, hogy földözdhessék a papság pazar költségeit. A zsidók voltak letéteményesei az ismert legszebb kelméknek, ezzel kereskedésük óriási haszonnal járt; egyidejűleg ők terjesztették ezek használatát, és szükségességét a kastélyok és apátságokban. Kezökbe vették egészen az arany és ezüst művességet, úgy az arany és ezüst németekkel kereskedést. Nem is gondoljuk, hogy mily kevésbé zavarta a hűbériség e nyere-

séggel járó foglalkozásokat; a hűbér urak bár szigorú szabályokat hoztak, de pénzért és jó szóért szemet húnnytak. Az általános ököjog közepett, mely főként az utakat, s az utazókat fenyegette, a zsidók szabadmenlevéllel, minden aggály nélkül bejárták egész Európát, és uralkodtak Franciaország kereskedése fölött a X-ik és XI-ik században. Már ez időtájt lehetőleg egyszerűsítették a kereskedelmi eljárást, levelezésük becsületére válnék nagy városaink legügyesebb kereskedőinek.

A lombard és Toscanai, úgy Olaszország egyéb részeiben levő városok kereskedésének kezdete és magas tökélyre emelkedése, valamint a középkori kereskedelem erősebb lendületei a zsidók műve. Mindenből segély forrást nyitottak. Forgalmába hozták mindent, ingó és ingatlan vagyont, mint lovakat, telkeket és házakat; Rigoró történész még azt is kockáztatja, hogy a zsidók e korban a királyság területén fekvő földbirtokoknak több mint felét tartották valóságos tulajdonokban. Hiába szabályozták királyi rendeletek a kamat magasságát, szabályozták a jelzálogot, az adósok elleni eljárást, s egy egész sereg nem kevésbé fontos nemzetgazdasági kérdést. A zsidók nem szüntek meg folytatni az eladást és külesöngést azoknak, kik reá szorultak a vevésre s a kölcsönre, kik eléggé óvatosak voltak a föltételek fölől nem sokat szólni. Állítják, hogy ép ez időre esnék az első váltó föltűnése is, melynek föltalálását némelyek ép a hetedik századig, mások csupán a tizenketedik század közepére viszik vissza.

Ez azonban oly kérdés, mely még nincs kellőképp földerítve, mely nem is méltó annyi figyelemre, mint némely írók azt érdemesítik. Egy vagy más találmány kelete, föltéve hogy hitelen meg lehetne határozni, csupán a kíváncsiság kielégítésére szolgálna; de úgy látszik, hogy rendeltetésük örökre homályban maradni. Joggal vittatják, hogy a föltalálás inkább az olasz kereskedők, mint az e korbéli zsidó kalmárookra viheto vissza,

odázhatatlan kötelessége a magyar zsidóságnak. Ennek lenne aztán egyik legfontosabb feladata szorosan felügyelni arra, hogy ifjuságunk a középiskolák nyolcz osztályán át ne felejtse el vallását s ne hidegüljön el faja iránt, hogy később férfiakká válva, sokan köztük ne cseréljenek oly könnyen vallást, mint a hogy kabátot szokás magukon cserélni. Ha azt akarjuk, hogy mások megbecsüljenek bennünket, kell, hogy első sorban magunkat becsüljük meg. Ellenőrizni kell majd e szövetkezetnek a zsidó vallástannulást az összes felsőbb iskolákban, dijakat tűzni ki egyes tételek kidolgozására a zsidók magasztos történetéből, inséges községeket föl kell majd segíyezni, tanítókat rendelni oda sat., mint teszi az óriási tőkével rendelkező protestáns „Gusztáv-Adolf-egylet“, mely valóságos nemzetközi s hatalmas szövetkezet csak a múlt évben 775,000 márkát (majd 400,000 forintot!) vett be, s csupán magyarországi, segélyre szoruló protestáns egyházakra 46,000 márkát költött tavaly. Bár természetesen kisebb s jóval szerényebb mérvben a 620,000 főnyi zsidóság is működhetnék áldáshozól, ebben az irányban alapítani s fenntartani kellene tovább néhány zsidó felekezeti lapot s folyóiratot. Ez egyik becsületbeli kötelessége a magyar zsidóságnak, mert szégyen-gyalázat, hogy, míg még az alig 40,000 főnyi olasz, 80,000 főnyi francia, a 70,000 főnyi angol zsidóságnak sat. számos felekezeti lapjaik vannak, az 565,000-nyi német zsidóságnak pláne nem kevesebb mint nyolcz ily heti lapja van, (sőt kettő, mely kétszer hetenként), míg a félmilliónyi amerikai zsidóság, nem kevesebb mint tizenkét ily csupán csak felekezeti s vallásos társadalmi érdekeknek szolgáló (tehát korántsem szorosan vett theologiai) folyóiratot és heti közlőnyt tart fenn, addig, szinte hihetetlen, a 620,000 magyar zsidónak csak egy ilyen organuma van („Egyenlőség“), s ez is a kezdet nehézségeivel küzd. Ha ez mind meglesz, s könnyen meglehet, csak akarni kell, csak meg kell érteni egymást, akkor majd máskép nézhet a magyar

kiknek nem is volt annyi kedvező alkalmuk, mint az előbbieknél egyik helyről a másikra állandó kereskedést üzni, a mi azután valószínűleg vezethetett ez eszmére. Már maga a váltónak eredetileg olasz neve kimagyarázza valódi feltalálóját; az első város, hol használták Lyon volt, az idő szerint az olaszok lerakodója. Valószínű azonban, hogy úgy a lombardok, mint a zsidók egyenlőn huztak hasznot a fontos találmányból.

A szellemes föltalálók később harciba keverednek. A középkori apró olasz köztársaságok történelme telve van egyes szabadságok fölötti küzdelmekkel, melyeket az egyik fél akart megnyerni s kizsákmányolni, a másik fél kizárásával. Látjuk a zsidókat jószágigazgatóknak, gazdáknak, ügyvivőknek, pénzügyéreknek, még házasság közvetítőknél is, a szerint a mint kivoltak zárva, vagy bevéve a rendes kereskedésbe, a pápák bullái vagy versenytársaik irigysége folytán. Sok minden járult ahhoz, hogy beszorítottak azon körbe, honnan csak uzsora és pénzkereskedés útján léphettek ki. Ha az ellenszenv kényszeríté őket valamely város elhagyására, a lakók érdeke csakhamar visszahívta; tőkéik annyira nélkülözhetlen szükségessé lettek az iparúzó városok lakosságára nézve, mikép ellen szegültek a hatóság rendeleteinek, hogy megátolják, miszerint a zsidók tőkéiket máshová ne vihessék. Látjuk, mint alapítanak mindenütt még a falvakban is kölcsönintézeteket, hogy a toscánai zsidók mint egy központból igazgatnak egész sereg fioküzletet, florensi és pisai főtelepeikből. Duszgazdagságok és fényűzésük meghalad minden fogalmat, és földézi rajongó ellenfeleiket. Ismeretes a hírhedt Feltrei Bernardin története, ki buzgalmát, egész a zsidók elleni keresztes had hirdetésig vitte, ki minden alkalommal a legengesztelhetlenebb ellenségökül mutatja magát.

Üldözi őket és rágalmozza hogy megrontsa pénzintézeteiket. Föltalálta a zálogra kölcsönző intézeteket, melyeket „Sacromonte della pietá“-nak nevezett. Eredetileg ez ingyenes volt, az az a kölcsönzött tőke után nem járt kamat, míg a

Izrael jövője elébe, s ellenségeinek szeme közé. S hogy ez legyen, hogy magyar hitsorsosaimban az e célra annyira szükséges önérzetességet külföldi nemzetek polgárságából vett lelkesítő példák fölemlítése és ismertetése által emeljem, arra nézve s csupán e magasztos célért vállalkoztam eleintén cikkeim megírására, majd meg számos oldalról ért bátorítások s ösztönzések után arra is, hogy azokat immár könyvalakjában is kiadjam. Igen is, multhatatlanul szükséges, hogy ama közöny és amatlanság ellen harcoljunk, kiki a maga tehetsége szerint irodalmi, társadalmi uton, mely hazai zsidóságnak különösen fiatalabb részében valóban ijesztő módon van elterjedve vagy kezd elharapódzni minden iránt, a mi a zsidó vallás, a zsidó nép, a zsidó irodalom s tudomány történetére, becsére, fontosságára, lényegére csak legtávolabb is vonatkozik. Ezen cél megkönnyítését szándékozta majd némileg szerény munkám, melyben részletesen rámutatok ama boldogabb állapotokra, melyek hitsorsosaink polgári s társadalmi állása s befolyása tekintetében a művelt nemzetek között léteznek, másrészt tükröt tartok zsidó honfitársaim elébe ama megszámlálhatatlan zsidó államférfiak, hadvezérek, tudósok, művészek, emberbarátok s hazafiak életéről, kiknek fényes példája kell, hogy minden, magyar zsidó kebelét is büszkeséggel töltse el, s hasonló buzgalomra lelkesítse, mint ama jelesek.

Most pedig, midőn e lap hasábjaitól, melynek tárczarovatát félévnel tovább elég szerénytelen voltam a magam részére cikkeimmel kizárólagosan lefoglalni, búcsút vennék, még csak azzal szeretném bezárni búcsuszavamat, hogy daczára a szomorú s szégyenteljes állapotnak, melybe hazánk befolyásos s lelketlen izgatók, a felsőbb intéző körök soká tartott lazasága, a nép rétegében még igen kevésbé elterjedt emberszerető s egyenlőségi fogalmak, a magyar sajtónak egy botrányhajászatból elősködő s corrupt része által inscenált hajsza s terrorizmus annyi más közreműködő, művelt nemzetek között ily mértékben lehet et-

zsidók 100 után 30-at sőt 40-et is vettek. A hatás bámulatos is volt, minden olasz városnak meg volt a maga „Sacromonte della pietá“, melyeknek tul kelle szárnyalniok a zsidók sokkal merészebb pénz üzleteit.

És mégis eme „monte della pietá“, nem voltak képesek helyettesíteni a zsidók intézeteit, mert ez utóbbiak később, midőn a népszerűség már megvolt, nagyobb kamatokat szedtek a zsidóknál.

De másrészt a formaszerecségek, melyeknek alá kell vetnie magát a segélyhezi jogért, igazgatások kikerülhetlen hamissága, az elzálogosítandó tárgyak törvényes birtoka kimutatásának szükségessége, majd azon kötelezettség, hogy a betevők nevei nyilvánosság elé juttassanak, ez okokból csakhamar nem volt kölcsönvevő, mert ők elég tőkét találtak minden perczben, titokban és minden alakszerűség nélkül a zsidó bankároknál. Gazdag és szegény, úr és paraszt, hozzájok fordult, hitelök oly nagyra emelkedett Livornóban a Mediciek korában, hogy közmondásossá lön: „Inkább a nagyherceget megütni mint egy zsidót“. V. Sixtus pápa, meggyitotta előtök a gazdagság minden forrását, melyet elődei elzártak, kereskedelmük vámmmentessé lön, és a sacromonte della pieta nem csinált több versenyt. Tíz évi lét után a keresztes zálogházak azzá lönnek, minek ma is ismerjük.

Mind e jelenségekből kitünik, hogy a zsidók nagy befolyással voltak a nemzetgazdaság fejlődésére Európában, ők őrizték meg a feudal korszak zavarai közepett a kereskedelmi hagyományokat, melyeket megtisztított és tőkélyre emelt a XV-ik század. Bár áldozatul estek az üldözéseknek, mégis ennek tulajdoníthatók a hitel és forgalom rendszerének első kísérletei. Ők tán egyedül, készíték elő azon nagy vagyoni s pénz forradalmat, melyet Amerika bányainak föltedeztetése, s az európai nagybankok föllállítása fejezett be a világon.

len okok folytán zsidó hitrokonaim polgári s társadalmi helyzete tekintetében jutott, mindezen jelenségek korántsem lehetnek alkalmasak arra, hogy bárkit, ki vallásunk s fajunk történetét csak némileg ismeri, kétségbeeséssel s reménytelenséggel töltsenek el. Későn bár, de be fog állni itt minálunk is a gazokat le-sújtó reakció, mert az ujkor vívmányai el nem távolíthatók többé, az idő kerekét meg nem lehet állítani s az újabb századok szekerét visszatolni a középkorba. A szabadság ragyogó napját lehetetlen, akár piszkos röpiratok ezreivel, akár fanatikus papok sötét csuhájával, akár lerombolt s fölglyujtott házak és kirabolt boltok maradékainak torlaszaival elborítani, s a zsidóság sokkal szörnyűbb s borzasztóbb válságokon s üldöztetésekben ment már át hasonlíthatatlanul ellenségesebb körülmények között az embertelen középkorban, melyekhez képest a m a i m a g y a r o r s z á g i üldöztetés, bármily sértő és fájó is mindnyájunkra nézve, úgyszólván alig érdemel említést és átment mindazokon győztesen sőt megerősödvé, szaporodva, megifjodva lépte át az ujkor küszöbét, s midőn a száanalom s gúnymosolyával kel ajkán, látva a századunkba átültetett középkori legények iszonyatos erőlködéseit a magyar hazában, magasztos erejének érzetében joggal így kiálthat föl:

Jam alios ego vidi ventos.

Már más viharokat láttam én.

Budapesten, 1883-ik évi október hó 12-én.

Censorius.

Programmok.

Egy előfizetési fölhívás járta meg a múlt napokban a napilapok némelyikének hirdetési rovatát, mely a szemérmelenség dolgában ritkítja párját. Ha a XI-ik és XII-ik században hírlapok lettek volna, előfizetési felhívásai nem hangzhattak fanatikusabban, a faji és vallási harcra ingerlőbben. Mintha nem is Magyarországon írták volna, mintha nem is ott, hol a codificált büntető törvény büntetéssel sújtja azokat, kik akár szóval, akár sajtó útján faji vagy vallásfelekezeti viszályra bujtogatnak. E fölhívás arezul csapása annak, a mit ma koreszmének, korszellemnek nevezünk.

Ez eszmék azok, melyek sajtó útján terjedve, és roszelelküleg terjesztve termik azon gyümölcsöt, melynek neve rablás, faj- és vallási gyűlölet; mily sajtó termékek lobogtatják a fanatismus azon lángját, melynek fényénél akarták bemutatni a világnak a szabolesmegyei tableaut, majd a zalamegyei dragonádokat. E sajtó, e szellem az, mely ellen küzdeni kellene a művelt magyar társadalomnak a tisztesség minden eszközeivel, hogy lemossa magáról a foltot, melyet öntudatlanul szerzett az utolsó üldözések alatt. Csak ez volna a méltó felelet azokra a felhívásokra, melyekkel az izgatók a magyar népet megmételyezni akarják.

E lap, megnevezni nem akarom, demonstrálni akar a polgári házasság ellen, a zsidó uralom ellen, a felekezet nélküli iskolák ellen. — A polgári házasság ellen azért, hogy az úr, mely még ma is kényszerítve fönáll a keresztelt és nem keresztelt közt, továbbá is fönmaradjon, esetleg még nagyobb legyen, hogy a keresztényt és zsidót vérkötelék ne füzze össze soha, hogy megmaradjanak azon átkos állapotok, melyeknek terhét ma annyira érezzük — hogy a zsidóuralom ellen, hol és hogy akar demonstrálni, az a kérdések kérdése, mert először fel kellene állítani némi nemü zsidó uralmat, hogy ellene küzdeni lehessen. Szegény ember, lázában a szélalmokat óriásoknak, a hordót az óriás fejének, a kifolyt vörös bort az óriás vérenek nézi, a zsidó uralom csak a bolondok, bolonditók eszme világában létezik. Józan okos emberek nagyon jól ismerik ezt a humbugot. Programmjának azon pontja, melyben

ígéri, hogy demonstrálni teg a felekezet nélküli iskolák ellen, valóban tűrhetetlen: nem szabad engedni, hogy az állam törvényeivel szemben egyes henczegők így paczkázhassanak.

A felekezet nélküli iskolák eszméi és kívánatos célja, hogy a hon leendő polgárai egymásban az embert a tehetséget, szorgalmat, jellemet igyekezzenek már zsenge korukban fölsimerni, hogy a vallás dogmáin túltéve magukat, ott, hol kell, az életben is oly viszonyban álljanak egymáshoz, mint romlatlan kedélyükkel együtt tanulnak s játszadoznak — nem ismervén az átkos szakadást, mely hit alakjában esetleg a felnötteket egymás ellenteleivé teszi. Ez állapotokat túrni nem lehet, a községi iskola elleni izgatás, a haza belbékéje, annak jövőbeni fentarthatásának még reménye ellen is a legsúlyosabb bűn. Fájdalom, hogy még e szép intézmény erősebb gyökeret nem verhetett, már is orvizek fegyvert emelnek ellene.

Nagy száalka szemében a zsidósajtó, a mely, mint ilyen nem létezik, igaz, hogy a sajtóban sok zsidó egyén működik, de ha ép itt, úgy ép itt tűnik föl legjobban a zsidók internacionális, ha kell hazafias szelleme, a zsidó sajtó, mióta a sajtószabadság megvan, összevéve nem tett annyi roszt, mint az istenes kath. sajtó egy heti számai, egyetlen állítólagos zsidólapban sem olvas az ember annyi képtelen fölhívást, gyűlöltre, harcra, majd faj, majd felekezet ellen, mint a szeretet vallásának lapjaiban, telvék guny, piszkolódás, sárdobalással minden ellen, mit az emberiség műveltebb része már megszo-kott ésszerűnek stb. tekinteni. — Ki akarnak szabadítani minden egyes keresztényt a zsidók karmaiból — hogy a keresztények köteleznék magukat zsidóktól nem vásárolni — stb. ily örületes s még ostobább frázisokat pufogat a szóban forgó előfizetési fölhívás. Keresztény takarékpénztárakat akar állítani — mintha a hitelt, a pénzforgalmat, a pénzkezelést, s a pénz érintkezését, a kereskedelmi érdekeket meglehetne keresztelni, esetleg barátruhába bujtatni.

A dicső program, már a közügyekből is kizárja a zsidókat — alapelvül tűzi ki, hogy a nyilvános és közügyek kormányzásához csakis keresztény programot valló férfiak bocsáttassanak. Eltekintve attól, hogy a közügyek már nevéknél fogva magukban involválják, hogy azok mindenkire egyaránt kiterjednek, hogy az a hon lakosait nem vallási szempontból, hanem emberi érdekeket tekintve érdekli, — a program légyeges ellenmondásban van önmagával — egy keresztény programot emleget, melyet azonban nem ir körül s így a keresztény program nem lehet egyéb, mint a kereszténység megalapítójának azon tana, szeresd felebarátodat, mint önmagadat, ha már most az irány, melyet e diszlap követni akar, keresztény, akkor már ez utolsó program pontjával lerontja minden előbbi állítását, mert a keresztény program a szeretet és türelem lehet, melylyel kell, hogy minden ember viseltessen egymás iránt — hogy pedig ez valósuljon, kell, hogy az emberek minél inkább megismerjék egymás előnyeit és hátrányait, kell, hogy minél szorosabb kötelék füzze őket egybe, mire alig van alkalmasabb eszköz, mint a házasság, s az iskola. Az utolsó pont tehát helyes és igen szükséges lenne, hogy az ily értelemben vett keresztény programot valló férfiak bocsátánának a nyilvános és közügyek kormányzásához: biztos vagyok benne, ha ez így történék, ily előfizetési fölhívások nem borítanak a tiszteletre méltóbb hivatású sajtó rovatait, nem akadna előfizető — bizonyára nem lett volna zalai zavar-gás, hanem élnék testvéri egyetértésben.

Dr. Horváth Iván.

Szegény nép!

Megint kitaláltak újabb fortélyt, a szegény nép félrevezetésére. Több oldalról azt a kérdést intézték hozzánk a fönti czim alatt írt cikkeinkre vonatkozólag, hogy igaz-e, hogy mi zsidó lap vagyunk? Sőt meg is nevezték azokat az urakat, kik bőrüket féltvén, a köznépet azzal

ámitják, hogy az Egyenlőség szinte zsidólap, mert mi a zsidók mellett kardoskodunk. Fogásnak ez elég rafinériával kieszelt fogás, de kérjük: Nem küzdünk mi a szegény nép jogaiért felekezeti különbség nélkül? Mondottuk-e egy szóval is, hogy a zsidó különb más vallású polgárnál? Vagy nem hangoztattuk-e szakadatlanul, hogy mi egyenlő jogokat követelünk ez állam minden polgára részére, legyen az akár róm. katolikus, akár reformatus, akár óhitű, akár zsidó? Mi a népet megillető emberi jogok sérthetetlen szentségét hirdettük elejétől kezdve mai napig és folytatni fogjuk mindaddig, míg a nép át nem lát bizonyos uri armányok szitáján.

Itéljen maga az elfogulatlan olvasó. Ki teljesített hazafiasabb és becsületesebb szolgálatot: mi, kik a zalamegyei zavargásokat elítéltük és károsaknak mondtuk, vagy azok a bizonyos felbujtó uracsok, kik izgatásaikkal a szegény népet a tömlőz siri mélységébe hurczoltatták?

Körülbelül két száz ember siratja most a börtön sanjarú magányában azt a ballépést, a melyet ama bizonyos felbujtó uncsolása és csalfa ígéretei folytán elkövetett. Igenis körülbelül kétszáz ember, még pedig — fájdalom — csupa paraszt, munkás és napszámos. Hát nem feltűnő, hogy az uri felbujtó közt nincs egyetlen egy sem, akit a nép embereivel együtt elcsuktak volna, aki áldozatainak szomorú sorsát osztaná?

A míg a szolgabíró pandurjaival és a katonaság golyóival meg nem jelent, addig ott lebzseltek a paraszt-ság közt, de nyomban ellillantak, mikor a veszedelmet közeledni látták. Nem akartak tudni semmiről, és mikor kérdezték: hát hogy eshetett a baj? akkor a felelősséget prókatori ravaszsgal a szegény nép nyakára varrták. Először felbujtották s aztán elárulták, hogy ők maguk — a főbűnösök — a hinárból kimeneküljenek.

Sőt többet mondunk. Ők, kik minduntalan a zsidók becsületében gázolnak, elég alávalók voltak teljesen ártatlanokat is belekeverní a bajba, hogy a hatósági nyomozások irányát maguktól eltávolítsák; holott a zsidók, kiknek vagyonát a csőcselék pusztította, kiknek életét megtámadták, egyetlen egy embert sem adtak fel a hatóságnál, daczára annak, hogy a hold éjjeli fényénél számos ismerős alakot vettek észre a betörők armadiájában; sőt azt is látták többen, mikép sietett egy tüzoltó parancsnok a zavargások színhelyére, hogy ott a hivatalos megjelenés ürügye alatt fáklyával kezében mutassa a csőcseléknek a zsidó boltok bejárásait. E „tüzoltó ur“ most szabadon jár, azok pedig, kiknek a fáklyát tartotta, börtönben ülnek. Így boszulják meg magukat azok a szolgálatok, miket bizonyos urak a szegény népnek teljesítenek. . . .

Arra a kérdésre pedig: miért teszik mindezt ama bizonyos uri néplázitók? kettővel lehet válaszolni. Teszik, mert a zsidó pénzből osztalékot várnak, de teszik főleg azért is, hogy a zsidó és nem zsidó nép közt fennálló régi viszonyt felbontsák, és gyűlöletet hintsenek e két rokon néposztály közzé.

Ezt elérve, a paraszt kénytelen volna terményeit potom áron eladni, mert nem volna többé zsidó, ki többet ígérne érte. Ezt akarják elérni az izgatók és el is fogják érni, ha a köznép idejekorán nem szabadul a népbolonditók befolyásától.

Ismételjük: Ne higyenek a népámitóknak. Ott van a példa. A szegény csángóknak is mit mindent ígértek és a mikor a mézes beszédre hallgatva, régi lakhelyükből a hazába visszatértek, a legnagyobb nyomorba jutottak úgy, hogy most tömegesen visszamenni kénytelenek, és ha Tisza Kálmán miniszterelnök állami segélyben nem részesítené őket, a szerencsétlen csángók mind éhen is veszhetnének.

Milyenszép beszédekkel, milyen urias dinom-dánomokkal tartották bukovinai testvéreinket, csak hogy utnak indítsák

Magyarország felé, és mikor már itt voltak, ott hagyták őket a pancsovai mocsárok közt akár a pocsolyába sülyedt gebéket. Hát ha olyan igen nagyon szeretik a népet, miért nem tettek valamit a Csángó nép megmentésére? Vannak grófok, bárók és főpapok ez országban, kik egy napon többet költenek, mint a mennyi mind a három eze Csángó egész évi eltartására szükséges; miért nem adakoztak? Csángó egyesületet alakítani, csángó táncmulatságokat aranzsérozni, aztán a csángók egészségére inni — ezt mindenki tudja; de segíteni a szerencsétleneken — senki sem tudott.

És mégis azok henczegnek most megint legjobban és igyekeznek másra háritani a baj okait, kiket legsúlyosabban terhel a csalárd hivatás és a hamis ígéretek vádja.

Azért ismételjük. Ne hallgassatok az uri izgatókra!

Visszapillantások.

Veszprém, okt. 10. Engedje meg tek. szerkesztő ur, hogy itt egy beszéd tartalmát mondjuk el, annál is inkább, mert az, aki e beszédet tartotta, a zsidó papság azon tagjaihoz tartozik, kik első sorban vannak hivatva felekezeti ügyekben irányadólag szerepelni.

A nagyérdemű szónok magyarul beszélt és többek közt ezeket mondá:

Ellenségeink a zsidóságot nemcsak megsebezni, hanem szellemét, törvényét gyalázní, gyilkolni akarták, hogy ez által az erkölcsi hatalmak sorából kitöröljék. Seregenként támadtak mindenfelől az ellenségek és ellenfelek; de barátjai és frigy-társai is akadtak, kik melléje sorakoztak. És ilyen évről, mely gazdag volt szomorú élelményekben és keserű tapasztalatokban, mely világosan mutatta, hol van a gyűlölet, hol a szeretet, hol a veszély, hol a segély, hol kell a barátot, hol az ellenséget keresni és találni, egy ilyen évről nem szabad elbucsúnunk a nélkül, hogy a tapasztalatokat újra emlékezetünkbe vissza ne idézzük és az abból kifolyó tanulságokat a jövőre nézve szívünkbe ne véssük? Ha azt tennők, nemcsak könnyelműséggel, hanem bűnös hálátlansággal is lehetne vádolni bennünket, azok iránt kik segítségünkre siettek, midőn olyan sok ellenség támadt,

Ez pedig nem jól illenék a zsidóság tradícióihoz, mert a hálátlanság ellenkezik a zsidóság szellemével, a mely a hitről néha ugyan megfeledkezik, de barátairól nem felejtkezik meg soha. Szónok kifejté továbbá, hogy az utolsó évek alatt a zsidóság önérzete erősödött és hogy erkölcsileg ellenségeinket óriásilag fölülmuljuk és semmi vallásfelekezethez nem állunk mögötte. Elleneink akár milyen elsatnyultnak rajzolhatnak, irodalmunkat akárhogy rágalmazzák szennylapjaikban, fogjanak ránk gyilkolást, esküszegést, embergyűlöletet akár mennyit akarnak, meghazudtolják a tények. Minden igaz ember meghazudtolja őket és meghazudtolja őket irodalmunk, mely férfisan és tántoríthatatlanul halad előre bátran küzdve az előítéletek és balfogalmak ellen.

Eme öntudatnak tnlajdoníthatjuk, hogy a dühöngő anti-semitikus mozgalom alatt egyetlen egy kiváló névvel bíró sem lett hitehagyott. Sem Németországban, sem Oroszországban, de hazánkban sem.

Szólo ezután fejtegeti, hogy a zsidó irodalom, mely napjainkban szép virágzásnak indult, azon torrás, melyből a zsidó öntudat tápot nyer és mely a zsidóságban az átalakulást előidézte.

A zsidók, habár a világ minden részeiben elszórva vannak, mégis bizonyos egymáshoz való tartozást éreznek. Ilyen érzet a földkerekség minden felekezetei közt létezik ugyan, de a zsidóknál ez összetartás érzetét főleg az üldözések tették élénkebbé. Találkozott-e zsidó a vilagon, kinek arca a hazug vérvádnak hírére a szégyenpirtől ne égett volna? Nem örült-e valamennyi zsidó, midőn a részrehajlatlan bírói ítélet az igazságot győzelemre jutatta? De nyilvánult eme közösségi érzet akkor is, midőn mult évben milliókat áldoztak, hogy az orosz szökevényeknek, kik szintén zsidó vallásukért szenvedtek, tűzhelyet alakítsanak? Ez eszményi egység a többi vallásfelekezethez képest is nyilvánult, csak hogy nem kell érvényesülnie, mert támadás nem történik.

Ezek után szólo meghatottan és hálásan megemlékezik királyunk ő Felségéről és az egész királyi családról, ki a mi-

niszteri tanácsban nem egyszer hangoztatta, hogy birodalmában zsidóheezzet nem tűr. Hálásan megemlékszik az országos kormányról, mely szóval és tettel azokat fenyegeti, kik a törvényes rendet zavarni merik, továbbá megyénk főispánjáról, ki a közel mult megyei közgyűlésén böcs szavakkal rámutatott a borzasztó következményekre, melyek a nép elvadásából származhatnak és megyénk egyházi fejedelméről Kovács Zsigm. püspökről, ki nem későtt egy főpásztori levélben a törvény és jog tiszteletére inteni hivat.

H I R E K.

— A gazdakör hivatalos közlönye »A magyar föld«, mely a helyett, hogy a magyar gazdák érdekeit képviselné, főleg a hazai sajtakereskedők számára csinálódik, az által válik ki a többi napilapok közt, hogy elejétől végig ollózmányokból áll. Egyszer, ha jól emlékszünk, a kanikula alatt, megtörtént, hogy e lap egy eredeti cikket is közölt, de ez sem volt ez ugynevezett szaklapba való, hanem inkább beleillett volna a nyiregyházi »Ébredjünkbe« annyi otrombaság volt felhalmozva benne. Mint telivér »agrárius« természetesen leteremtettézte a zsidókat, és a zsidótöket, szóval ugy cselekedett, mint minden üres fejű skribler szokott, aki nagy társadalmi és gazdasági kérdéseket akar megoldani: előrántotta a zsidókat, ez idő szerint a leghálásabb szidalmi objektumot és vad dühvel nekik rontva a legkvalifikálhatlanabb vádakkal illette őket.

A nevezett kör zsidó vallásu tagjai, kik valószínűleg megunták már, hogy minden éhenkorász praenumeráció-hajhászás közben beléjük kössön, az e napokban tartott közgyűlés alkalmával, a körből való kilépésüket bejelentették. Még csak azt akarjuk megemlíteni, hogy a kör elnöke Somsich Pál ur ő exczellenziája, a ki a csurgói választókhoz írt levelében a tőkeuralom ellen kikelt, holott ő maga egy egész sereg részvénytársaság elnöke. Egy pap, aki bort iszik és vizet prédikál. Valóban furcsa! egyrészt azt követelni a zsidótól, hogy jó hazafi legyen, ne üzérkedjék, szántson, vessen és ne monopolizálja a kereskedelmet, másrészt pedig oda törekedni, hogy a zsidó ne lehessen sem gazda, sem államhivatalnok, sem földmives, sem iparos. Hát aztán mi legyen a zsidó? Erre nézve óhajtanánk Somsich ur ő exczellenziájának becses választát.

— Kiss József előfizetést nyit Mese a varrógépről című elbeszélő költeményére, melyből egyes önállóbb részleteket nagyobb lapjaink közleményeiből a nagyobb közönség már ismer. Modern alapeszméjével és a mindennapi életből merített egyszerű, de költői motívumaival a Petőfi-társaságban és a székesfehérvári Vörösmarty-körben történt felolvasása alkalmával mély hatást tett e költemény, mely legalább irányánál fogva igényt tarthat arra, hogy a művelt magyar női közönség megnyissa számára termeit.

Kiváló értéket kölcsönöznek e kiadásnak Baditz Ottó, hirneves festőnk, a müncheni magyar művésztelep egyik kitűnőségének részint fametszetű, részint önálló heliogravurenyomatú gyönyörű tollrajzai. Előfizetési ára: Füzött példány 3 frt. Stylszerű kötésben 5 frt. A bolti ár tetemesen magasabb leend. Az előfizetési pénzek ez évi november hó 1-ig Kiss József-nek, Budapesten, IX., csillag-utca 15. sz. alá küldendők.

— Pauler ur egy nyilatkozata. A mint vannak események, melyek túlhaladják a legmerészebb képzelőtehetséget, melyeknek mögötte marad még a legfantasztikusabb álomkép is, úgy vannak dolgok, melyeket kellően kifejezni a nyelv szegénynek bizonyul, melyeket csak érezni, de elmondani nem lehet. Hol vegyünk például szót, hogy annak a fájó érzésnek adjunk kifejezést, mely eltölti lelkünket, midőn a legutóbbi idők társadalmi viszonyainak elvadását látjuk, midőn tapasztaljuk, hogy a szörnyű reakcióra, mely Magyarországra rásütötte bélyegét, még csak rövid idővel ezelőtt senki még gondolni sem merészelt volna; hiszen ha valaki azt mondta volna például még csak három évvel ezelőtt, hogy Magyarországon Puczér József és a Verhovay Gyula csinálják majd a közvéleményt, ha azt mondta volna valaki három évvel ezelőtt, nem szemébe kaczagtak volna, nem érettnék tartották volna a rébolydottak

házába? S most mindazt és — fájdalom még ennél többet is (Egerszeg, Söjtör, Zalalövő, Szentpéter, Csurgó, Gyékényes Szilvagy, Zalakoppán sat.) lehet észlelni, a nélkül hogy a gyalázatos mozgalomnak hosszát végét előre meghatározni lehetne. Az indok, amiért itt ismét ilyen keserű hangon kell felszólalnunk, abban a tényben keresendő, mely e héten jutott tudomásunkra. Leghitelesebb oldalról ugyanis arról értesitenek bennünket, hogy Pauler Tivadár igazságügyminiszter ur ő exczellenziája L. M. grófnak a t. eszlári ügy vizsgálata alatt azt mondta, hogy ő meg van győződve, miszerint a vádlott zsidók Solymsy Esztert ritualiter meggyilkolták és hogy a vizsgálat megdöbbentő adatokat fog szolgáltatni ez állítás bebizonyítására. Ő maga (az igazságügyér) pedig nagyon örül a vizsgálat emez eredményének, mert végre valahára sikerülend neki a vérvadát a mesék homályából a rideg tények világába emelni. Ezt mondta az igazságügyminiszter a magyar tud. akademia elnökének. És aztán csodálkozzék még valaki, ha a söjtöri parasztok is elhitték a zsidók fosztogatására készelt vérmesét.

Sz. M.

— Ellenberger Henrik, a trieszti általános biztosító társaság budapesti vezérügynöksége sok éven át főnökének, földi maradványait ma kísérték örök nyugalomra vácz-körut 22. sz. alatti lakásáról. A halottasház udvarán végbement gyászszertartáson megjelent az izr. hitközség elnöksége, a párisi alliance izraelite budapesti képviselősege, az orsz. rabbiképző intézet, a trieszti bizt. társaság és a budapesti bankegyesület, melynek a boldogult elnöke volt, tisztviselői teljes számban, az izr. tanító-egyesület s számos jótékonyági egyesület, melyeknek az elhunyt buzgó támogatója volt; ezeken kívül számos és diszes közönség. Számos egyesület s az elhunyt több barátja és tisztelője küldött koszorút a ravatalra. A gyászszertartást dr. Kohn hitszónok végezte, megindító szavakkal ecsetelve a halott érdemeit.

— Croaticae res. Az e héten lefolyt horvát vita alatt többeknek feltűnt, hogy egy antisemita sem ragadta meg az alkalmat a felszólalásra, bár e vita is bő alkalmat nyújtott az olcsó dicsőség megszerzésére. S mi több az antisemita matadorok jelen sem voltak a vitánál, valaminthogy a szavazásnál is távollétök által tündökölték. Mi is nekik a horvát ügy! Fődolog az antisemitismus. Azt beszélük különben, hogy ez abszentálás Istóczy határozott kívánalmára történt, ki attól félt, hogy az antisemitismust a horvátok előtt, kikre nagyon számít, népszerűtlenné tehetné. Azt pedig, hogy az antisemita párt tagjai a horvát követelések mellett állást foglaljanak, még sem merte kockáztatni, tartván a magyar képviselőház sujtó felháborodásától. Ilyen körülmények közt az antisemitismus diplomáciai kara a legridegebb neutralitást tanusította.

— Pestmegye őszi közgyűlése. Pestmegye e héten tartotta őszi közgyűlését és itt is szóba kerültek az utolsó hetekben lefolyt antisemita zavargások. Földvály alispán konstatalta, hogy a vármegye értelmes népe sehol sem hagyta magát a túlságos antisemita kihágásokra ragadtatni. Tehát a zsidó boltok kipusztítása, a zsidók ablakainak betörése sat. sat. csak túlságos antisemita kihágások. Hát akkor tulajdonképen mi a rablás, ha ezek csak túlságos kihágások? Az a morál, mely a vagyon és életbiztonság elleni merényleteket antisemita kihágásoknak nevezi, egyszer még nagy zavart csinálhat e hazában. Csak tekintszen szét az ugynevezett intelligencia és birtokos osztály, honnan indult ki e morál? Nem-e azoktól az elemektől, melyek a forradalmi anyagot képezik? Vagy nem látják, hogy a »Függetlenség« irodalmi proletárjai csinálják a hecczet, hogy ez uton készítsék elő a turbulens elemek uralmát. És ha így halad a dolog, nem sokára el is fog érkezni a Verhovay ak és Simonyi Ivánok dicső uralmának a korszaka.

— Antisemita Klub. Végre megalakultak. Négy antisemita képviselő összeállott és klubot csinált, hogy külsőleg is külön párt gyanánt reprezentálhassa magát a magyar antisemitismus. E négy képviselő nevei: Istóczy, Ónody, Simonyi Iván és Széll György. Ez utóbbi Makó város képviselője. A többi

antisemita oszlopok: Verhovay, Szalay Imre és Pázmány Dénes csak barátai a klubnak, de tényleg még nincsenek felvéve a tagok közzé. Az mondják, hogy ez utóbbiak csak később, mikor józanabb elemek is hozzájárultak, akarnak a klubba beiratkozni. Ez ügyben a Nemzet a következő érdekes sorokat közli: »A »Függetlenség« című lap október 7-iki számában ezen hir foglaltatik »Az országgyűlési antisemita párt egy ma délelőtt 9 órakor a képviselőház egyik osztálytermében tartott képviselői értekezleten kimondotta megalakulását. A párt és a kör ügyeinek vezetésével és az elnöki teendőik vite-lével egyelőre Istóczy Győző, Onody Géza, Simonyi Iván és Széll György képviselőkből álló négytagú bizottság bízott meg stb.« Minden félremagyarázás elkerülésére kötelességemnek tartom kijelenteni, hogy ily gyűlés sem bejelentve, sem hirdelve nem volt. Utánjárás folytán annyi kiderült, hogy a fennevezett négy képviselő az osztálytermek egyikében — a képviselőházi szolgák tanusítása szerint — valóban együtt volt s ott beszélgettek egy ideig. — Mind ezeket azon oknál fogva tartottam kötelességemnek ezennel köztudomásra hozni, nehogy a »Függetlenség« című lapnak ezen közléséből a közönségnek kevésbé tájékozott része — a képviselőházban történhető dolgokra nézve — téves következtetésekre ragadtassék. — Kelt Budapesten 1883. okt. 12-én. Kovách László, s. k. a képviselőház háznagya.«

— Nyugta Makuresz Juliskáról. Fonyódról írják nekünk: Makuresz Juliska egy 10 éves árvaleány Rosenberger Mihály fonyodi halászmester gyermekeihez játszótársul fogadtatván, ott a nyár nagyobb részét el is töltötte, midőn f. é. augusztus havában Szalay Bertalan budapesti póstatiszt, ki családjával helységünkben nyaralt R-t megkérte, engedné a leányt szolgálá-tába lépni. Miután R. beleegyezett, Szalay ur gyermekei mellé vitte Budapestre, a hol tegnapig a legjobb bánásmód mellett tartózkodott. Itt a faluban pedig roszakaratú rágalmozók azt híresztelték, hogy a fiatal keresztény leányt a zsidók tüntették el és mivel előbbi kenyéradója Rosenberger M. ur zsidó, őt vonták felelősségre. R. előadta ugyan a tényállást, de az itteni antisemita bujtogatók azért csak folytatták rágalmaikat, úgy hogy komoly kitéréstől kellett tartani. Rosenberger látván, hogy a parasztok mindinkább kezdik binni, hogy a zsidók M. Juliskát »rituális czélokra« használták és hogy két zsidót már be is zártak, elutazott Budapestre és megkérte Szalay urat engedné át neki a leánykát, hogy ad oculos demonstrálhassa a vádlott zsidók ártatlanságát, Szalay ur készségesen átengedé a kis leányt, akit Rosenberger diadalittasan haza vitt és nyomban átadott a bíróságnak, hol a következő nyugtát állítottak ki: »Nyugta. Makuresz Juliska 10 éves leányról, akit ép testtel és hiány nélkül Rosenberger Mihály halászmestertől mai napon átvettünk, s. a. t.« Igy történt ez egyezernyolczszáznyolczvan-háromban, Istóczy ur garázdálkodásainak nyolczadik évében.

Szerkesztői üzenetek.

Ny. Emil urnak New-York. Leveleit rendszeren vesszük. Kérjük E. P. gróf urnak üdvözlétünket kifejezni.
T. A. urnak Paks. Megtörtént
St. J. urnak F. Irogh. Hát majd olyan fegyverekkel küzdünk, a mi-lyenek rendelkezésünkre állanak. Jó indulatáért fogadjuk köszönetünket.
A. A. urnak Nagyvárad. Dolgozata jeles tollra vall. Igen sok jó dolgot kell mellőznünk. mert lapunk keretébe nem tartozik.
F. J. urnak Szabolcs. Köszönjük. Vajha működését siker koronázná!

Előfizetési felhívás

»Egyenjogusítás nálunk és máshol« című munkára.

A fönnebbi czim alatt az »Egyenlőség« hasábján egy harminez cikkre terjedő munkálat jelent meg Censorius tollából, mely méltán vonta magára a legszélesebb körök figyelmét, nemcsak Magyarországon, hanem a külföldön is.

Ezen siker és a sok oldalról nyilatkozott egyéb bátorítások arra bizták a szerzőt, hogy e cikkeket összegyűjtve bocsássa a nyilvánosság elé.

Napjainkban, midőn a hazánkat minden tekintetben oly mélyen károsító s a világ előtt kompromittáló »antisemita« áramlat oly sajnos arányokat öltött, első sorban minálunk szükséges rámutatni amaz áldásos és a nemzetek életére oly üdvös hatású ereoményekre, melyeket a zsidó vallású honpolgárok teljes egyenjogusítása a művelt világ minden népénél ott tett, hol ez az egyenjogusítás részben az illető törvények régibb keleténél, részben a kérdéses nemzetek ki-próbált s valódi szabadelvűségénél és minden rétegében el-

terjedt műveltségénél fogva, ma már ugyyszólván »hússá és vérré« vált.

Ezen czélból szerző végig vezetí az olvasót a föld ösz-szes művelt nemzetein, mindenütt röviden, de érdekesen ecsetelve az illető ország zsidó vallású lakosaira vonatkozó állami s törvényhozási intézkedéseket, az egyes nemze-tek történetében kiváló szerepet játszott zsidó fér-fiak, tudósok és diplomataik, tábornokok és bírák, tanárok és miniszterek nyilvános pályáját és kivívott érdemeit. Itt Crémieux és Fould, ott Lasker és Jakoby, Riesser és Bamberger, Jes-sel és Montefiore, amott Luzzatti s Maurogano történelmi nagy alakjai tűnnek föl oly világhírű tudósok és művészek nevei mellett, mint Antokolszki s Sussmann-Hellborn, Sanders és Goldschmid, Worms és Israels, Halévy és Meyerbeer, Dessoir és Davison, Traube és Waldenburg, Derenbourg és Darmeste-ter, Oppert és Franck s annyi száz és száz más kiváló, zsidó vallású, vagy (hiszen ellenségeink a fajt is rágalmozák) zsidó származású jeles emberek társaságában, mint a minők egy D'Israeli és Ricardo, egy Simson és Manin, egy Jules Simon és Léon Fancher; egy Unger és Glaser, egy Neander és Gans egy Hitzig, Bendeman és Veit sat., kikre nemcsak hitsorsosaink, hanem egész nemzetök, sőt az egész világ büszkeséggel szokott tekinteni.

Hogy a műnek egyébként is tudományos becsé legyen, a szerző majdnem mindenütt hozzátette az egyes országok zsidó hitű lakosainak, sőt az egyes nagyobb hitközségek lélekszámát is a legújabb hivatalos népszámlálási adatok szerint, mi által a munka a jelzett tárgyra nézve, megbízható statisztikai kézikönyv gyanánt is szolgálhat. — Egy a munka végéhez csatolt betűrendes személy- és tárgymutató pe-dig, mely a tárgyal fontosabb kérdések és személyiségek lap-számát azonnal tudtára adja az olvasónak, bizonyára sokak-nak tetszésével fog találkozni s a mű praktikus becsét nagy-ban emelendi.

A fejtegetések sora, hazánkból kiindulva, Ausztriával kezdődván, egyenként fölöleli Németországot, Hollandiát, Bel-giumot, Olasz- és Angolországot, Dániát és a scandináv félszig-etet, majd áttér Svajczra és Orosz-és Törökország után Görögországgal s Romániával bevégezve Európát, a többi világ-részekre is kiterjeszkedik részletesebben, nevezetesen az Észak-amerikai Egyesült Államokra, a francia s angol gyarmatokra, Keletindiára, Algierre, Egyiptomra s végre Ausztráliával feje-ződik be.

Az »Egyenjogusítás nálunk és máshol« című mű koránt-sem lesz száraz s változatlan lenyomata az »Egyenlőség«-ben megjelent cikkeknél. Az adatok, az inkább hirlapba való s mulóbb érdekességű részek mellőzésével, majdnem félannyi-val meg lesznek bővítve, s az egész anyag gondos attekintése, javítása, új csoportosítása és rendezése folytán egy egészen önálló s így az »Egyenlőség« eddigi olvasóira nézve is egész új munka álland elő.

E munka hosszú, fáradságos kutatások, személyes után-járások, sőt sok éven át folytatott külföldi utazások irodalmi gyümölese, melyhez a szerző tizenhét év óta gyűjté az anya-got. Legyen szabad a fáradhatatlan s buzgó szerzővel együtt remélnünk, hogy a hazai közönség felekezeti különbség nélkül, de különösen a hazai zsidóság a munka tömeges pártolása által meg fogja mutatni, hogy az »Egyenjogusítás nálunk és máshol«, mint különben is oly mű, melyhez hasonló tartalmu eddig még nem jelent meg magyar nyelven, valóban hivatva volt hézagot betölteni a magyar politikai irodalom terén.

A díszes kiállítású mű körülbelül 180—200 lapra fog erjedni, s ujévre (1884. január 1-jére) okvetlenül szét-küldetik az előfizetőknek. Előfizetési ára egy forint. Későbbi bolti ára 1 frt 50 kr. lesz.

Az előfizetési pénzek legkésőbb f. évi december hó 1-ig az »Egyenlőség« kiadóhivatalába (Budapest, V., fürdő-utca 4.) küldendők.

Legközelebbi húzás f. é. november 1-én

1893-ig évenként három húzás.

Magyar vörös-kereszt-sorsjegyek

50.000 frt főnyereménnyel

adó és bélyegmentes. Minden a törlesztési sorsolásban a legkisebb nyereménnyel húzott sorsjegy tovább játszik **minden főnyereményre.**

Ezen sorsjegyek a napi árfolyam szerint kaphatók:

A magy. leszámítoló- és pénzváltó-bank

előbb **C. J. MALVIEUX,**

váltó-üzletében, Dorottya-utca 6. szám,

valamint minden bank- és váltó-háznál az országban.

Batorkodom ezennel tiszteletteljesen közzétenni, hogy a Wertheim M. féle üzlethelyiséget az „arany eszmahoz” Karoly. a szarnya, Karoly-körút átvettem, és valamint a Karolykaszarnya 17. sz. alatt létező cipőüzletemet, szintén a „Párizsi cipőház” ezimzeve fogom tovább vezetni. A bennem 18 év óta helyezett biza omért hálás köszönetemet kifejezve, kérem, azt irányomban továbbra is fent tartani, és én azon leszek, hogy azt minden iránybani szoliditás által megérdemeljem. Tisztelettel

Schwarz József.

Károlykört, a Rosner-féle kávéház mellett

ajánlja a gazdagon felszerelt cipő gyári raktárát nagyban és kicsinyben, saját készítménye által legjobb és legolcsóbb árúnak elismertett, alapítványt 1866. évben

Hő greek szárára.

Kommod cipők eberlasiin vagy bőrből	1. — — 1.20
Eberlasiin vagy bőr kommod cipők serokkal és esokorral	1.60 — 1.80
Eberlasiin vagy bőr esatos cipők legolegánsabb esokorral	2.30 — 2.50
Eberlasiin Regatta félramástalppal legfin	2.40 — 2.60
Zerges cipők kettős talppal	2.50 — 2.80
Lakk gondolható legf. minőségű	2.80 — 3. —
Eberl. kamásnik 16 em. magas, selymezuggal és félramástalppal	3.30 — 3.50
Eberl. kamásnik 16 em., magas, igen fin., gombokkal és esokorral	3.50 — 3.80
Eberl. kamásnik la kboritással félramástalppal igen el gáns	3.50 — 3.80
Kid. (keztlyühör) kamásnik selyem zuggal	3.80 — 4. —
„ kőros-körül lakkal bevonva legfin. minőségű	3.80 — 4. —
Zerges, vagy chagrain bőrkamásnik kettős talppal	3.30 — 3.50

Urak számára.

Papne-ek legf. bőrből	1.10 — 1.30
Kommod cipők } sarok nélkül	1.20 — 1.40
Pinczer cipők	2.50 — 2.80
Pinczer cipők zuggal mindkét oldalon	3.10 — 3.80
Regatta „ erős chagrain vagy zergesbőrű legf. minőségű	4. — — 4.30
Zerges- vagy Chagrainbőrcipők szegezve nagyon tartós	3.80 — 4. —
Czuzos cipők erős kettős talppal munkásoknak	3.60 — 3.80
Borjubör (Wichsbör) legjobb fajta	4. — — 4.50
Borjubör (keztlyühör) cipők legf. fajta	4.20 — 4.50
karoskörtül lakkal bevonva nagyon finom	4.20 — 4.50

Minden fentnevezettek előálló varrott talppal párja 50 krral dragábbak, továbbá nagy raktár leány-, fiu, és gyermekecipőkhöz a legolcsóbb árakon. Megbízások a vidékről utánvétellel pontosan és lelkizetesen eszközöltetnek. Nem illők készséggel kicseréltetnek. Képes árjegyzékek bérmentve.

Első budapesti butor-bazár

IV., Deák Ferencz-utca 7,

Ajánlja a t. közönségnek dusan felszerelt raktárát fa- és kárpitozott butorokban, szaloda-, iroda- és kiházási berendezéseket.

Szabadalmazott gyer-

mekpólyázó szek-

rényeim fürdő-

készülékkel 3

különféle

alakban

valamint

gyermekbu-

torok mindig

kaphatók.

Tisztelettel

Az „első budapesti

butorbazár” Budapest

IV. Deák Ferencz-utca 7 I. em.

FRANKL B.

Butor-eladás nagyban és kicsinyben

Uj képes mintakönyv legujabb rajzokkal ára frt 1.50. Eladása mindennemű butoranyagoknak, valamint bel- és külföldi fák és founiereknek.

BUTORVÁSÁRLÓKNAK

Hirdetéseket elfogad

kiadóhivatalunk

V., fürdő-utca 4. szám.